

Jiří PERNES – Jaroslav POSPÍŠIL – Antonín LUKÁŠ
Alexej Čepička. Šedá eminence
rudého režimu

Brána, Praha 2008, 336 s.

Do psaní biografii komunistických politiků se mnoho historiků nepouští. Odrazuje je od toho nejen množství archivního materiálu, ale také případně rozporuplné reakce, vytýkající tvůrcům nedostatečnou objektivitu apod. Trojice autorů Jiří Pernes, Jaroslav Pospíšil a Antonín Lukáš prolomila tuto bariéru a na knižním trhu se objevil životopis jednoho z nejvíce nenáviděných mužů Gottwaldovy éry – Alexeje Čepičky.

Autoři rozčlenili knihu do kapitol podle jednotlivých období Čepičkovy kariéry. Neomezili se na pouhé vyjmenovávání dat, ale pochopitelnou součástí biografie je i popis soukromého života. Snaží se pomocí rozmanité pramenné základny odhalit Čepičkovu osobnost a motivaci pro činy, jimiž tak nechvalně proslul.

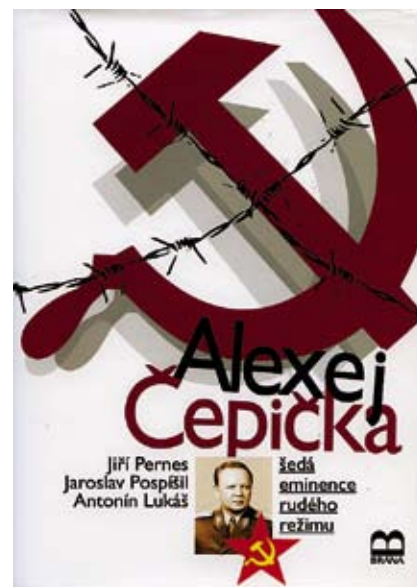
Do československých poválečných dějin se Alexej Čepička zapsal hned v několika ohledech. Nebyl pasivním člověkem, kterého by do nejvyšších funkcí dostala pouhá souhra náhod. Byl ambiciózní, nelibostný v zákulisích jednáních, a pokud mu někde scházela průprava nebo zkušenosti, nahradil je píli a fanatismem. Během svého působení na politické scéně zastával rozličné funkce, mnohdy velmi vzdálené původnímu vzdělání.

Alexej Čepička se narodil 18. srpna 1910 v Kroměříži. Vystudoval práva a před válkou nastoupil praxi u kroměřížského soudu. Už během studentských let se angažoval v různých spolcích, např. ve Svazu přátel sovětského Ruska či v Komunistické studentské frakci. Členem Komunistické strany Československa byl od roku 1929. Z materiálů citovaných v Čepičkově biografii vyplývá, že byl značně radikálním komunistou, což ostatně dokazují i jeho opatření ve funkci předsedy kroměřížského městského národního výboru, ustaveného po druhé světové válce v roce 1945.

V Čepičkově životě je doposud mnoho nevyřešeného. Sporná místa začínají již s vyhlášením Protektorátu Čechy a Morava. Ačkoliv sám Čepička ve svých životopisech uváděl, že se během nacistické okupace zapojil do ilegálního boje za svobodu, autorům knihy se nepodařilo zjistit, jakým konkrétním způsobem se tak stalo. Naopak přináší několik svědectví (opět nejistých) o jeho nekorektním chování během okupace. V roce 1946 oznámil Metoděj Malý u Mimořádného lidového soudu v Ostravě, že Alexej Čepička za války vydíral Alici Silbermannovou, která byla židovského původu, a vyhrožoval jí udáním na Gestapu. Vzhledem k tomu, že toto oznámení se vyskytlo v době, kdy Čepička byl již poslancem Národního shromáždění za KSČ, ve vyšetřování se nepokračovalo. Jak ale autoři zjistili, StB se o Čepičkovu neobjasněnou činnost za okupace začala zajímat po jeho politickém pádu v roce 1956.

Skutečnost, že archivní materiály o zatčení a výsleších Alexeje Čepičky na Gestapu se ztratily nebo byly zničeny, nutí autory pracovat pouze s domněnkami a kusými informacemi i v dalším důležitém období jeho života. Dne 5. prosince 1942 byl Alexej Čepička zatčen a poslán do koncentračního tábora Osvětim. Ne však do vyhlazovacího tábora, ale do jeho pobočky – pracovního tábora. Jako ošetřovatel zde v relativním klidu přežil téměř tři čtvrtě roku a v roce 1944 byl převezen do tábora Buchenwald. Některá osobní svědectví hovoří o tom, že Čepička mnoha lidem v koncentračním táboře zachránil život, na druhou stranu ho však mnoho lidí osočilo ze spolupráce s Gestapem, poukazující na jeho status prominentního vězně. Autoři na mnoha příkladech poměrně dobře ukazují, jak zrádným pramenem jsou paměti.

V kapitole o poválečném období autoři líčí nepřehlednou revoluční atmosféru na příkladu Kroměříže, kde se Alexej Čepička stal předsedou městského národního výboru a kde svými mimořádnými opatřeními pobouřil mnoho občanů. Mimo jiné např. zrušil činnost okresního soudu. Ze

stížností na jeho *diktátorské sklony* vznikl dokonce spis nazvaný *Z činnosti dr. Alexeje Čepičky, předsedy MNV v Kroměříži*. Už při odstraňování odpůrců svých nelegálních opatření v roce 1945 se Čepička projevil jako nekompromisní politik, který si je jistý silou stojící za ním. A skutečně se jeho stoupenci ve straně vždy zasloužili o to, aby z afér, které provázely jeho život, vyšel bez úhony.

Kariéra, kterou Čepička nastoupil po svém zvolení do Národního shromáždění v květnu 1946, by se dala označit jako závrtná. Od roku 1947 zastával nejprve funkci ministra vnitřního obchodu, po uchopení moci komunisty v únoru 1948 se pak stal jedním z nejvlivnějších mužů ve státě. V letech 1948–1950 byl současně ministrem spravedlnosti a generálním tajemníkem Ústředního akčního výboru Národní fronty. Od roku 1950 do roku 1956 zastával post ministra obrany. Jako předseda Státního úřadu pro věci církevní se nepopíratelným způsobem podílel na likvidaci církve; autoři dokonce upozorňují na to, že ostatní vysokí funkcionáři, především Gottwald a Slánský, museli Čepičku v jeho ostrém vystupování vůči kněžím mírnit. Jako právník mimo jiné posloužil k legalizaci některých protiprávních opatření, za-

váděných bezprostředně po 25. únoru 1948. Mezi ně patřilo především zakládání akčních výborů včetně Ústředního akčního výboru Národní fronty, který stejně jako ostatní vznikl v rozporu s platnými zákony. Čepička proto podnítl vznik zákona č. 213/48 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů, kterým se dodatečně legalizoval vznik akčních výborů po celém Československu. Už poněkolikáté se projevil při poúnorových čistkách jako nelibostný demagog, když vyzýval v rozhlase občany k *přísné a tvrdé očiště*.

V roce 1948 se Alexej Čepička oženil s dcerou prezidenta Gottwalda Martou, čímž mnoha lidem potvrdil teorii o svém kariérismu. Názor, že si Martu Gottwaldovou vzal z vypočítavosti, vyjádřilo mnoho pamětníků a dalo by se tak usuzovat i z toho, co víme o Čepičkově povaze. Autoři se nás nicméně snaží přesvědčit o opaku a jako hlavní argument uvádějí, že manželství přežilo i jeho politický pád a odchod do ústraní.

Jiří Pernes, Jaroslav Pospíšil a Antonín Lukáš neměli zřejmě za cíl napsat biografii vysoké vědecké úrovně, což dokládá absence poznámkového aparátu. V populárně pojatém díle je to pochopitelné, ale pak není na místě, aby autoři vytýkali historičce Zoře Dvořákové, že neuvedla ve své práci *Smrt pro tři ministry* zdroj svých tvrzení. Další moje výtky se týká zvoleného slovníku. Opět je jisté dán tím, na jakou čtenářskou obec se tvůrci Čepičkovy biografie obracejí, ale i tak je podle mého názoru nevhodné, aby se v textu vyskytla např. věta, že *Otakar Vávra nemohl chybět u žádné sviňárny...*

Na knize *Alexej Čepička. Šedá eminance rudého režimu* bych ocenila především množství pramenů. Aby čtenářům poskytli co nejucelenější portrét Alexeje Čepičky, prošli autoři mimo jiné i osobní pozůstalosti ostatních politických činitelů, kteří se s ním dostávali do kontaktu a vedli s ním korespondenci nebo si o něm mohli něco poznamenat. Pro dokreslení Čepičkovy osobnosti využili

několika osobních vzpomínek pamětníků, např. synovce Alexeje Kusáka či blízké spolupracovnice Jarmily Taussigové-Potůčkové.

I přes způsob zpracování bych jako přínosné viděla vhledy do fungování jednotlivých ministerstev, zvláště ministerstva spravedlnosti, kde Alexej Čepička denně rozhodoval o trestech smrti. Protože čteme-li životopis jakéhokoliv člověka, získáváme tak především informace o době, ve které žil.

Anna Macourková

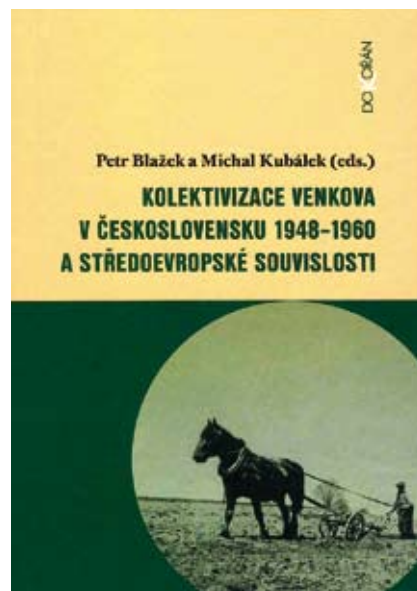
Petr BLAŽEK – Michal KUBÁLEK (eds.)

Kolektivizace venkova v Československu 1948–1960 a středoevropské souvislosti.

Dokořán – Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha 2008, 359 s.

Na podzim loňského roku vydalo nakladatelství Dokořán ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou v Praze (ČZU) sborník příspěvků z mezinárodní konference *Kolektivizace venkova v Československu 1948–1960 a středoevropské souvislosti*. Konference, která se uskutečnila v září 2007 na půdě ČZU, nabídla příležitost prezentovat dosavadní výsledky bádání v oblasti kolektivizace venkova, zároveň poskytla prostor pro diskusi nad otázkami, které dosud na odborné úrovni řešeny nebyly nebo se jimi badatelé zabývali pouze okrajově.

Tématu kolektivizace zemědělství v Československu byla po roce 1989 věnována řada dílčích studií, vycházely však zpravidla izolovaně, bez navazujících příspěvků či komentářů. O něco ucelenější pohled na tuto problematiku poskytly sborníky vydané v rámci ediční řady *Studie Slovákého muzea (Zemědělství na rozcestí 1945–1948, Uherské Hradiště 1998; Osudy zemědělského družstevnictví ve 20. století, Uherské Hradiště 2002)*, výlučně fenoménem kolektivizace se však nezabývaly. Série článků pojednávajících o přechodu od soukromého ke kolektivnímu způsobu hospodaření byla otištěna ve 41. čísle

edice *Prameny a studie*, vydaném na samém sklonku roku 2008 Národním zemědělským muzeem Praha (*Zemědělství a 50. léta*, Praha 2008). První rozsáhlejší práci zkoumající kolektivizační proces se stala monografie historika Karla Jecha *Soumrak selského stavu 1945–1960* (Praha 2001), jejíž rozšířená podoba vyšla v loňském roce v nakladatelství Vyšehrad pod názvem *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy* (viz recenze v PaD 1/2009).

Sborník *Kolektivizace venkova v Československu 1948–1960 a středoevropské souvislosti* je prvním kompaktním souborem příspěvků na dané téma. Kromě jednotlivých studií obsahuje přepis rozhlasového dokumentu *Konec „vesnických upírů“* (Adam Drda, s. 282 až 293), jehož audionahrávka je ve formě CD ke knize připojena, a záznam panelové diskuse s pamětníky Janem Brojem, Ivo Feierabendem a nedávno zesnulým bývalým disidentem a ekologem Ivanem Dejmalem, jehož památce je sborník věnován (Petr Blažek: *Každý dobrý skutek musí být po zásluze potrestán*, s. 303–320). Zcela na závěr je zařazen český překlad textu sestaveného v roce 1954 českým národohospodářem a politikem Karlem Ladislavem Feierabendem pro vládu Spojených států amerických (*Jak z komunistického kolektivního vlastnictví*

půdy vytvořit nový systém. *Exilový plán z roku 1954*, s. 321–348).

Přeměna (nejen) československého venkova v 50. letech 20. století je v jednotlivých studiích sledována z rozličných úhlů pohledu. V úvodním příspěvku Jana Rychlíka (*Kolektivizace ve střední a východní Evropě*, s. 13–29) jsou připomenuty historické kořeny kolektivizace, sahající do 19. století. Následuje rozbor specifických rysů tohoto procesu v SSSR (postátnění veškeré půdy v roce 1917, absence ekonomických důvodů kolektivizace) a v jednotlivých zemích sovětského bloku. Pozornost je věnována i shodnému postupu těchto států při přípravě kolektivizace (provedení pozemkových reforem, jejichž důsledky se staly argumentem pro vytváření velkých hospodářských celků).

Na mezinárodním poli setrvává i autor v pořadí druhého příspěvku Nigel Swain (*Typologie východoevropských podob kolektivizace*, s. 30–59). Zatímco v jeho první části se věnuje způsobu fungování výrobních zemědělských družstev po skončení kolektivizačního procesu na přelomu 50. a 60. let (změny v systému odměňování družstevníků, zajištění strojního vybavení závodů aj.), v druhé části se vrací do období 50. let, přičemž předkládá možná témata pro komparativní výzkum jednotlivých aspektů kolektivizace (způsobu propagace kolektivního hospodaření, formy odporu proti kolektivizaci a další). Pohled politologa na fenomén kolektivizace následně nabízí stať Hany Pexové (*Totalitarismus a kolektivizace v politologické teorii*, s. 60–65).

Částečnou odpovědí na volání po srovnávacím výzkumu je příspěvek Pavla Nováka *Výkonnost československého zemědělství v mezinárodním srovnání v 50. letech 20. století* (s. 136 až 155). Jednotlivé ukazatele výkonnosti československého zemědělství jsou zde porovnávány s výsledky zemědělské produkce země socialistického tábora i států ležících na západ od železné opony. Autor dokazuje, že státy, ve kterých v 50. letech proběhla kolektivizace, ve výkonnosti země-

dělství výrazně zaostaly za zeměmi, u nichž se k „socialistické přestavbě venkova“ nepříkročilo.

Za hranice Československa se vydává i Jan Adamec v článku věnovaném poválečnému vývoji sovětského zemědělství (*Hladomor a totalita. Nástin strukturálních problémů sovětského venkova v letech 1947–1948*, s. 66–76). Poměry na československém venkově a zemědělskou politiku jednotlivých stran v letech 1945–1948, resp. 1949 přibližuje Jiří Pernes (*Politické a sociální předpoklady kolektivizace zemědělství v Československu*, s. 77–87), na jehož příspěvek navazuje drobnější stať Jany Fialové (*Venkov v programech politických stran v roce 1946*, s. 88–90).

Postavením bývalých agrárníků v poválečném Československu a jejich politickými aktivitami se zabývá Jaroslav Rokoský (*Svobodný sedlák na svobodné půdě. Osud agrární strany v Československu po druhé světové válce*, s. 91–108). Ve sborníku jsou mimo to zastoupeny dvě studie přibližující životní příběh někdejších členů strany agrární – Stanislava Broje, popraveného v roce 1950 za údajnou přípravu vzpoury vězňů ve věznicích na Borech (Petr Blažek a Michal Kubálek: *„Chtěl jsem mít svobodné zemědělce ve svobodné zemi.“ Sedlák a politik Stanislav Broj*, s. 156–182), a Jana Rumla, jenž zemřel v roce 1951 ve Valdicích, kde si odpykával trest za neplnění povinných dodávek (Václav Ruml: *„Vesnický boháč“ Jan Ruml*, s. 183–189).

Průběhu kolektivizace v Československu se v obecnější rovině věnují Jana Burešová (*Kolektivizace jako destruktivní proces v životě venkova*, s. 109–118), Martin Vomela (*Kolektivizace v Československu a její politické motivy*, s. 119–127) a Vladimír Březina (*Kolektivizace zemědělství v Československu v letech 1955–1960*, s. 128–135). V příspěvku *K otázce specifických rysů v kolektivizaci zemědělství* (s. 190–195) upozorňuje Zdeněk Pátek na faktor, který nebývá v odborných statích pojednávajících o socializaci venkova příliš zdůrazňován, totiž na mravní úroveň obyvatel vesnice. Postoj ves-

nické komunity či jednotlivců vůči těm, kteří se stali objektem zvláště kolektivizačních orgánů, hrál na československém venkově 50. let důležitou roli, a to jak pozitivní, tak negativní (jak autor dokládá na vybraných případech).

Prostor vyhrazený regionálním studiím vyplňují zejména příspěvky vztahující se k oblastem ležícím na území dnešního Moravskoslezského kraje. Jindra Biolková se zabývá tématem propagandy ve sféře zemědělské politiky na Ostravsku, a to na základě analýzy regionálního tisku. Texty uveřejněné na stránkách deníku *Nová svoboda*, vydávaného KV KSČ v Ostravě, zkoumá po stránce obsahové – reportáže o prvních JZD, články týkající se represivních opatření na vesnici – i jazykové – volba výrazů, užívání nářečí (*Ohlas zemědělské politiky v první etapě kolektivizace v Ostravském kraji*, s. 209–223).

Průběh kolektivizace v konkrétní obci sleduje Svatomír Černín (*Kolektivizace na vesnici ostravské průmyslové oblasti ve světle obecní kroniky a zápisů z jednání MNV v Polance nad Odrou*, s. 235–244), na proměny zemědělské krajiny v 50. letech (a následujících dekádách) se zaměřuje studie Radima Lokoče (*Environmentální aspekty kolektivizace zemědělství na příkladu obce Oldřišov na Opavsku*, s. 245–256). Tomáš Bursík pak uvádí příklady postihu rolníků i projeveného odporu proti kolektivizaci v okrese Sedlčany (*Některé aspekty násilné kolektivizace venkova ve světle archivních dokumentů na příkladu okresu Sedlčany*, s. 224–234).

Zejména z fondů uložených v Národním archivu v Praze čerpá práce Milana Bárty *Očista středních zemědělských škol od dětí „vesnických boháčů“ a jejich internace na státním statku Albrechtice* (s. 196–208). Autor se zaměřuje na celostátní akci z roku 1952, jejímž výsledkem bylo vyloučení stovek studentů ze středních zemědělských škol z důvodu jejich „třídni“ příslušnosti a následně umístění těchto dětí na manuální práce na určených státních statcích (po-

drobněji jsou sledovány poměry na statku Albrechtice na Osoblažsku).

Součástí pražské konference bylo i promítání filmů s tematikou kolektivizace. V publikaci se k nim vrací Petr Slinták, jenž rozebírá formální a obsahovou stránku snímků natočených v poválečné době (*Obraz kolektivizace venkova v českém hraném filmu 1945-1970*, s. 257-270), dvěma z nich – *Smuteční slavnosti* režiséra Zdenka Sirového a filmu *Všichni dobří rodáci* Vojtěcha Jasného – věnuje též autor zvláštní příspěvek (*Na smuteční slavnosti všech dobrých rodáků*, s. 271-281).

Dodnes patrnými následky kolektivizace se kromě již zmíněné studie Radima Lokoče, upozorňující na negativní dopady socialistického stylu hospodaření na životní prostředí, zabývají příspěvky Miroslava Tyla (*Rezidua kolektivizace v Československu*, s. 294-298) a Stanislava Němce (*Důsledky kolektivizace a současná podoba českého venkova*, s. 299-302). M. Tyl dokládá na základě analýzy hesel užívaných po roce 1989 neustálou přítomnost předlistopadového způsobu uvažování v oblasti zemědělské politiky, S. Němec mimo jiné zmiňuje problémy zemědělců usilujících po roce 1989 o (znovu)vybudování soukromých farem.

Jak je patrné, sborník nabízí opravdu širokou škálu pohledů na téma poválečné restrukuralizace zemědělství. Někteří autoři se vrací k dříve publikovaným pracím, řada přispěvatelů předkládá zcela nové údaje a postřehy. Za inspirativní lze bezesporu označit článek J. Biolkové věnovaný propagaci kolektivního způsobu hospodaření prostřednictvím dobového tisku. Tato a další metody užívané v rámci přesvědčovací kampaně na vesnicích (veřejné schůze, osobní agitace u jednotlivých zemědělců apod.) by jistě v budoucnu stály za hlubší rozborem.

K méně probádaným oblastem náleží i postavení bezzemků, malých rolníků a tzv. kovorolníků v období let 1948-1960. Dosavadní studie se zaměřovaly především na represe

vůči zemědělcům s větší výměrou půdy, ostatní vrstvy venkovského obyvatelstva zůstávají v pozadí zájmu. Kritický pohled by rovněž zasloužilo fungování jednotných zemědělských družstev v 50. letech (systém řízení těchto závodů, vliv stranických organizací na jejich chod atd.).

Recenzovaný sborník tedy představuje dosavadní výsledky studia kolektivizace zemědělství, výzkumu této problematiky zároveň dodává nové podněty a otevírá prostor dalším debatám či polemikám. Jednotlivé příspěvky nejsou seřazeny do striktně vymezených tematických okruhů, jejich pořadí však nepostrádá vnitřní logiku. Připojen je seznam zkratk, jmenný rejstřík a anglicky psané resumé. Na závěr je třeba zmínit kvalitní typografickou úpravu textů coby další klad bezpochyby přínosné publikace.

Marie Bočková

Vzpomínky a zapomínání Tři filmy – tři různé pohledy na holocaust (DVD)

12 opic a NFA, 2009

Výuka soudobé historie na školách patří k tématům, o kterých se v poslední době často hovoří. Debata o způsobu prezentace událostí spjatých s nedávnou historií se týká nejen přiměřeného rozsahu lektorských aktivit, ale také jejich forem a materiálních předpokladů. Práce učitelů s dostupnými knižními publikacemi se přitom v době širokých možností audiovize ukazuje jako nedostatečně flexibilní a svým způsobem i zastaralá. Dnešní doba přeje spíše interaktivním pomůckám, které dokáží využít také jiných informačních zdrojů, než jsou texty či fotografie předkládané žákům na papíře. Přírozeně zde na řadu přichází především filmová tvorba coby neopomenutelné zrcadlo novodobých dějin. Speciální erdce filmů ilustrujících poutavým způsobem tu či onu kapitolu 20. století nejsou tím, co by bylo učitelům soustavně nabízeno, a proto každý z takových počinů zaslouhuje pozornost.

DVD *1968: Zmařené naděje*, které v produkci Ústavu pro studium totalitních režimů vyšlo na konci minulého roku, bylo prvním pokusem mladých českých historiků o formálně netradiční prezentaci konkrétní dějinné kapitoly. Sada dvou digitálních disků přinesla nejen komentované ukázky z dobových filmů a texty určené k doplnění výuky, ale také kolekci krátkometrážních snímků vhodných k prezentaci na školách. Něco podobného nabízí i DVD *Vzpomínky a zapomínání*, které v letošním roce vydala produkční společnost 12 opic ve spolupráci s Národním filmovým archivem.

V tomto případě jde o výstup rozsáhlejšího vzdělávacího projektu, který byl inspirován oslavami 60. výročí ukončení 2. světové války. Jeho součástí byly především filmové semináře, které divákům přiblížily známé i méně známé filmy s tematikou holocaustu. Součástí přehlídek byly i přednášky a debaty, a to nejen s badateli, ale také s doposud žijícími pamětníky tragických událostí provázejících 2. světovou válku. Předkládané DVD je také zhmotněním putovní přehlídky tří filmů, jež bylo možné zhlédnout v rámci programu českých, slovenských a polských filmových klubů. Záměrem iniciátorů akce bylo představit danou tematiku tak, jak byla reflektována prostřednictvím hrané, dokumentární a animované tvorby.

Původní filmová série uváděná ve filmových klubech obsahovala tři filmy, z nichž jsou ovšem na digitálním disku prezentovány pouze dva. Slavná *Vzpouera hraček* (1947) Hermíny Týrlové musela být totiž kvůli nepřiměřeným finančním nárokům jednoho z dědiců autorských práv nahrazena jiným filmem. Polský snímek *Apel* (1971) Ryszarda Czekaly se však stal plnohodnotnou náhradou, o čemž svědčí jeho zařazení mezi sto nejvýznamnějších animovaných snímků filmové historie. Sedminutové dílo je výjimečné nejen osobitým výtvarným rázem. Temný obraz, z něhož vystupují šedé obrysy figur vězňů podrobených příkazům samolibého velitele, a bodové světlo,

kteří na okamžik osvětluje jen důležité detaily kresby, ilustrují vnitřní atmosféru situace, v níž je jakýkoliv náznak neposlušnosti trestán smrtí rebelujícího jedinice.

Výtvarně zajímavá je i *Pasažérka*, kterou po tragické smrti talentovaného režiséra Andrzeje Munka dokončil jeho asistent Witold Lesiewicz. Netradičně strukturovaný film kombinující již natočené retrospektivní scény z Osvětlemi s fotografiemi, které přibližují po letech probuzené trauma někdejší vězeňské dozorkyně, přináší

zajímavý pohled na koncentračnickou realitu, ve které se vedle ponižování a přímé likvidace vězňů objevoval i takový cit, jakým je láska. Třetím filmem v pořadí je *Zlopověstné dítě* (2003) Lucie Králové a Miloslava Nováka, který se stal taktéž iniciátorem projektu Vzpomínky a zapomínání. Takzvaně hlučinný portrét nám přibližuje postavu dvacetiletého truhláře Michala, v jehož životě se svérázným způsobem zpřítomňuje téma holocaustu. Mladík navštěvuje místa vyhlazovacích táborů, komunikuje s přeživšími a pod

německým pseudonymem píše knihu *Predátor holocaustu*. Snímek *Zlopověstné dítě* je svou složitě strukturovanou koncepcí určený spíše zkušenějším divákům. Jedná se však o neotřelý pohled na téma vyrovnávání se s minulostí – a to na příkladu jedinice, který neměl možnost jakkoli ji ovlivnit a její aspekty poznává ex post.

Prezentace uvedených tří filmů (v pětijazyčné mutaci) je na digitálním disku doplněna informacemi o jejich autorech, fotogalerií a sadou filmových plakátů. Pestré jsou i bonusové materiály obsahující základní informace o proběhnutých přehlídkách v Praze, Jihlavě a Budapešti. A za zmínku stojí i zvukové záznamy rozhovorů s filmaři – konkrétně s režiséry Jurajem Herzem a Marcelem Lozinským. Součástí digitálního disku je informační brožura a co hlavně: jeho druhá paměťová vrstva v podobě DVR-ROMu. V jeho rámci se dá dostat k velké řadě dalších převážně textových materiálů. Jejich autory jsou nejen lidé, kteří se nějakým způsobem podíleli na programu filmových přehlídek, ale také badatelé zabývající se probíranou tematikou. Jen namátkou vybírám témata: Film jako nástroj moci, Holokaust nebyl černobíleý, Stíny holocaustu v mysli z hlediska psychoanalýtika aj. Datová vrstva je sice jen doplňkovou součástí disku, ale i díky ní má publikace edukativní charakter. Výtku by si zasloužilo pouze strukturní řešení DVR-ROMu, které se jeví jako graficky nezvládnuté, což je vzhledem k přehlednosti datové vrstvy DVD-Video poněkud překvapivý nedostatek.

Vydání publikace nesoucí podtitul *Je 2. světová válka ještě v nás?* se však i přes uvedenou slabinu jeví jako užitečné. A to především z toho důvodu, že tematika holocaustu bývá s odstupem času některými jedinci zlehčována a širokou vrstvou veřejnosti také zapomínána. Právě tomu se snaží čelit tato bilingvní publikace nesoucí příznačný a zároveň varující název. V anglické mutaci zní: *Remembering and forgetting*.

Petr Slinták